

GSM/D-20

962

SANSKRIT COMPULSORY

Time allowed : 3 Hours

Maximum Marks : 40

नोट: - सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

1. निम्नलिखित के संक्षिप्त उत्तर दीजिए । 4×2=8

(क) 'बुद्धिर्यस्य बलं तस्य' पाठ किस मूलग्रन्थ से लिया गया है ?

(ख) 'रामायण किस कवि की रचना है ?

(ग) गुण सन्धि का एक उदाहरण दीजिए ।

(घ) फलेषु शब्द में कौन सी विभक्ति और वचन है ?

2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो श्लोकों की सप्रज्ञ व्याख्या कीजिए । 4×2=8

(क) धर्मज्ञो गुणवान् दान्तः कृतज्ञः सत्यवाञ्छुचिः ।

रामो राजसुतो ज्येष्ठो यौवराज्यमतोऽर्हति ॥

(ख) बलमसि बलं मयि धेहि ओजोस्योजो मयि धेहि ।

मन्युरसि मन्युं मयि धेहि सहोऽसि सहोमयि धेहि ॥

(ग) न स्वयं त्वममन्येथास्तस्योदर्कोऽयमागतः ।

गतः सेतु सुनीतानां गतो धर्मस्य विग्रहः ।

(घ) तृणमन्तरतः कृत्वा प्रत्युवाच शुचिस्मिता ।

निवर्तय मनो मत्तः स्वजने क्रियतां मनः ॥

3. निम्नलिखित में से दो गद्यांशों का सरलार्थ कीजिए – $4 \times 2 = 8$

(क) अथ तेषां तद्वचनमाकर्ण्य भासुरक आह—अहो

सत्यमभिहितं भवद्भिः । परं यदि ममोपविष्टस्यात्र

नित्यमेव नैकः श्वापदःसमागमिष्यति, तन्नूनं सर्वानपि

भक्षयिष्यामि । अथ ते तथैव प्रतिज्ञाय निर्वृतिभाजस्तत्रैव

वने निर्भयाः पर्यटन्ति ।

(ख) ततो दिनेषु गच्छत्सु तत्तीरावस्थिताः क्षुद्रशशकाः

गजपादाऽऽहतिभिश्चूर्णिताः । अनन्तरं शिलीमुखो नाम

शशकश्चिन्तयामास— ‘अनेन गजयूथेन पिपासाऽऽकुलितेन

प्रत्यहम् अत्र आगन्तव्यम्, ततो विनष्टमस्मत्कुलम् ।’

(ग) तस्मादात्महितं चिकीर्षता सर्वेण सर्व सर्वदा स्मृतिमास्थाय
सद्वृत्तमनुष्ठेयम् । तद्धयनुतिष्ठन् युगपत्
सम्पादयत्यर्थद्वयमारोग्यमिन्द्रिविजयज्येति । गुरु-
वृद्धसिद्धाचायानर्चयेत् । द्वौ कालौ उपस्पृशेत् । मलायनेषु
अभीक्षणं पादयोश्च वैमल्यमादध्यात् ।

4. मुनि अथवा अस्मद् शब्द के रूप सभी विभक्तियों में
लिखिए । 8

5. निम्नलिखित में से चार में सन्धि अथवा सन्धि विच्छेद
करें । 8

पो+ अनः	महा+ओषधि
सप्त+ ऋषिः	इति+आदि
यद्यपि	महेन्द्रः
नाविकः	परमैश्वर्यम्